

21.02.2018

Asia: LVM/891/03/2017

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi Liikenne- ja viestintäviraston perustamisesta, Liikennevirastosta annetun lain muuttamisesta ja eräiksi niihin liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys

Yleiset kommentit hallituksen esityksestä

Hallituksen esitysluonnoksessa esitetty Väyläviraston ja Liikenne- ja viestintäviraston tehtäväjako liikenteen ja väylänpidon osalta toteuttaa uudistuksen tavoitetta, jolla väylänpito ja varsinaiset viranomaistehtävät eriytetään nykyistä selkeämmin. Pirkanmaan liitto pitää uudistuksen tavoitetta tältä osin kannatettavana. Pirkanmaan liitto katsoo kuitenkin, että ehdotuksen vaikutuksia tulevan maakuntauudistuksen ja maakuntahallinnon kannalta tulee kuitenkin vielä selvittää ja arvioida tarkemmin. Maakunnille on tulossa laaja vastuu ja toimivalta liikennejärjestelmätyön, -suunnittelun, maankäytön ja liikenteen yhteensovittamisen, alueellisen tienpidon ja henkilöliikennepalvelujen tehtävissä. Pirkanmaan liitto pitää tärkeänä, että liikenne- ja viestintäministeriö osallistuu suoraan maakuntakaavoitusprosessiin, maakunnan liikennejärjestelmäsuunnitelman laadintaan ja liikennejärjestelmätyöhön, samoin kuin kaupunkiseutujen liikennejärjestelmätyöhön. Maakuntien näkökulmasta hajaantuva valtion liikennehallinto asettaa lisähaasteita tavoitteiden yhteensovittamiselle ja tehtävien koordinoinnille. Kahden vahvan valtiollisen liikennealan viranomaisen ohjatesa maakuntia ja osallistuessa maakuntien toimintaan valtiovallan painoarvo suhteessa itsehallinnollisiin maakuntiin kasvaa. Maakuntien mahdollisuudet toteuttaa omia strategisen tason liikennepoliittisia tavoitteitaan voivat tällaisessa tilanteessa heikentyä. Liikennealan virastouudistus vaikuttaa tässä suhteessa samaan suuntaan kuin maantielain uudistamista koskeva lakiesitys, jolla valtion ohjaus suhteessa maa-kuntiin tulisi monitasoiseksi ja vahvaksi.

Yleisperustelut

Yleisperustelujen luvussa 2.3 käsitellään virastouudistusta maakuntauudistuksen näkökulmasta. Maakuntalakiluonnoksen mukaan maakunnille kuuluvia liikennealan tehtäviä ovat: liikennejärjestelmän toimivuus, liikenneturvallisuus, tie- ja liikenneolot, alueellinen tienpito, maankäytön yhteistyö sekä toimintaympäristötiedon tuottaminen valtakunnalliseen liikennejärjestelmäsuunnitteluun. Virastouudistusta koskevan ehdotuksen mukaan Väylävirasto osallistuisi väylänpitäjänä maakunnalliseen liikennejärjestelmäsuunnitteluun sekä väylänpitäjänä maakuntien ja kuntien kaavoitukseen. Liikenne- ja viestintävirasto osallistuisi myös maakunnallisten liikennejärjestelmäsuunnitelmien laadintaan oman toimialansa osalta. Perustelujen luvussa 4.5 on

esitetty, että uudistuksen ansiosta viranomaisten tehtäväjako selkeytyisi alueellisessa yhteistyössä ja uudistus edistäisi alueiden näkemysten huomioimista aikaisempaa tuloksellisemmin. Virastouudistuksella nähdään olevan myönteisiä mahdollisuuksia yhteistyön kehittämiseen tulevien maakuntien kanssa.

Pirkanmaan liiton näkemys on, että maakuntien näkökulmasta yhteistyö liikennesektorin viranomaistahojen kanssa ei välttämättä selkiinny perusteluissa esitetyllä tavalla. Kahden keskushallinnon viranomaistahon osallistuminen maakunnallisten liikennejärjestelmäsuunnitelmien laadintaan saattaa lisätä maakunnissa tavoitteiden yhteensovittamistyötä etenkin maakuntahallinnon alkuvaiheessa. On mahdollista, että maakuntiin nähden kahden valtion liikennesektorin viranomaistahon ohjaus muodostuu ristiriitaiseksi. Liitto viittaa edellä yleiskommenttien yhteydessä esittämäänsä näkemykseen, jonka mukaan liikenne- ja viestintäministeriön tulisi toimia valtion viranomaisten yhteen kokoavana tahona suhteessa maakuntiin. Yhteensovittamisen helpottamiseksi ja mahdollisten ristiriitatilanteiden välttämiseksi tulisi selvittää, voisiko Väyläviraston osallistumista maakuntien liikennejärjestelmäsuunnitelmien laadintaan myös keventää esimerkiksi kanavoimalla Väyläviraston osallistumista Liikenne- ja viestintäviraston kautta tapahtuvaksi. Väyläviraston ja Liikenne- ja viestintäviraston tavoitteiden ja maakuntiin kohdistuvan ohjauksen koordinoinnille ja yhteensovittamiselle on joka tapauksessa tarvetta, jota ei ole lakiesityksen valmistelussa riittävästi otettu huomioon.

Perustelujen luvussa 3.3.2 todetaan, että Väylävirasto ohjaisi sopimusjärjestelyin ja osallistumalla maakuntien tienpidon suunnitelmien laadintaan myös maakuntien tienpitoa. Maanteiden tienpitotehtävät järjestettäisiin maakuntien yhteistyöalueilla maantielain muuttamista koskevan lakiehdotuksen mukaan.

Pirkanmaan liitto toteaa, että Väylävirastolle esitetty toimivalta ja tehtävät tienpidossa muodostavat laajan ja monikerroksisen kokonaisuuden, jonka osina ovat osallistuminen tienpidon suunnitelmien laadintaan, tienpidon sopimukset maakuntien yhteistyöalueiden kanssa, liikennejärjestelmätyöhön ja -suunnitteluun osallistuminen sekä maankäytön ja liikenteen yhteensovittamiseen osallistuminen maanteiden tienpitäjänä. Lisäksi Väylävirastolle siirtyisi vastuu merkittävien tiehankkeiden suunnittelusta. Pirkanmaan liitto viittaa syyskuussa 2017 antamaansa maantielakiuudistusta koskevaan lausuntoonsa ja toteaa, että maantien suunnittelua koskevat tehtävät tulisi voida kokonaan hoitaa maakunnissa. Liitto katsoo edelleen, että virastouudistuksessa tulisi Väyläviraston osalta korostaa maakuntia koskevissa tehtävissä yhteistyötä, avustamista ja osallistumista ohjaamisen sijaan.

Liikenne- ja viestintävirastolle esitetyissä tehtävissä julkisen liikenteen kehittämiseen sekä valtakunnallisen ja maakunnallisten liikennejärjestelmäsuunnitelmien laadintaan liittyvät tehtävät nivoutuvat läheisesti tulevien maakuntien liikennealan tehtäviin. Myös kestävään liikkumiseen, liikennealan tietovarantoihin sekä tutkimukseen ja kehittämiseen liittyvissä tehtävissä yhteydet maakuntien ja Liikenne- ja viestintäviraston välillä ovat keskeiset. Liikenne- ja viestintävirasto tekisi myös muun muassa maantie- ja ratalain mukaisten suunnitelmien hyväksymispäätökset.

Pirkanmaan liitto pitää tärkeänä, että tulevien maakuntien liikennesektoritehtävien hoidossa yhteistyö Liikenne- ja viestintäviraston kanssa on sujuvaa ja vastavuoroi-suudelle perustuvaa. Yleis-, tie- ja ratasuunnitelmien valmistelussa maakunnan, tienpidon yhteistyöalueen, Väyläviraston ja suunnitelmat hyväksyvän Liikenne- ja viestintäviraston tehtäviä ja toimivaltaa koskevia säännöksiä on syytä tarkastella kokonaisuutena, koska virastouudistuksen mukaisessa tilanteessa suunnittelupro-sessi monimutkaistuu entisestään maantielain uudistusehdotuksessa esitettyyn nähden.

Virastouudistusta koskeva lakiuudistus liittyy maakuntalain ja sen täytäntöön-panolain valmisteluun sekä maantielain ja liikenteen palveluista annetun lain muut-tamiseen. Virastouudistuksen täytäntöönpanosta sekä virastojen toiminnan uudel-leenorganisointia koskevan lainsäädännön voimaannpanosta on valmisteilla oma lakinsa.

Yksityiskohtaiset perustelut

-

Lakiehdotukset

-

Hallikainen Heidi

Pirkanmaan liitto - Pirkanmaan maakuntahallitus, 19.2.2018 § 17